

16.6.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Lausuntopalvelu

VN/558/2022

JULKISTEN TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUIDEN UUDELLEEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Nykytila ja sen arviointi

AMKE pitää hyvänä, että kilpailutettujen koulutusten osalta TE-toimistot ja ELY-keskukset ovat kehittäneet hankintoja yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyön tavoitteena on ollut hankintojen kehittäminen siten, että luodaan yhtenäisiä kriteerejä ja hankintojen läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on "reilut hankinnat."

AMKE pitää ongelmallisena, että kilpailutukset ovat perustuneet lähinnä hintaan. Laadulliset kriteerit ovat jääneet taka-alalle ja niiden painoarvo on ollut vähäinen.

TE-palveluiden kilpailutuksissa sekä toteuttajina on suuri joukko julkisia ja yksityisiä palveluntuottajia. AMKE katsoo, että kilpailu on lisännyt tarjonnan monipuolisuutta ja pakottanut palvelun tuottajat kehittämään jatkuvasti toimintaansa. Toisaalta voimakas hintaperusteinen hankinta on tuonut markkinoille palvelun tuottajia, joiden edellytykset laadukkaaseen toimintaan ovat olleet heikot.

AMKE painottaa, että tätä työtä hankintojen kehittämiseksi tulisi hyödyntää palvelu-uudistuksessa. Työvoimapalveluiden järjestäjillä tulisi olla yhtenäisiä palveluiden laatu- ja hankintakriteerejä. Palveluiden vaikuttavuutta ja laatua tulee seurata sekä tukea valtakunnallisesti, esimerkiksi jakamalla hyviä käytänteitä.

Tavoitteet

AMKE pitää hyvänä tavoitetta, että työvoimapalvelut ovat lähellä työnhakijoita ja työnantajia. Riskinä tässä on kuitenkin palveluiden voimakas alueellinen sirpaloituminen sekä työvoimapalveluiden resurssien riittävyys ja laadun ylläpito.

AMKE korostaa, että työvoimaviranomaisten tulee kyetä toteuttamaan laadukkaita palveluita. Palveluita ei aina ole perusteltua toteuttaa itsenäisesti. Monissa palveluiden toteutuksissa, kuten kotoutumiskoulutuksessa, korostuu eri toimijoiden välinen yhteistyö. Esimerkiksi työvoimaviranomaisten välisellä yhteistyöllä voidaan saavuttaa riittävän suuri opiskelijamäärä.

AMKE muistuttaa, että yhteistyö tukee myös mahdollisuutta erikoistua tiettyihin asiakasryhmiin sekä varmistaa riittävä osaaminen. Tämä edellyttää palvelun hankkijoilta tietoa eri toimijoiden osaamisesta, kykyä rakentaa monipuolisia palveluita ja niitä toteuttavia verkostoja. Verkostoissa tulee huomioida toiminta-alueen palveluntuottajat. Tärkeää on varmistaa myös työvoiman liikkuvuus ja osaavan työvoiman saatavuus.

Keskeiset ehdotukset

Työvoimaviranomaisten täytyy kyetä toteuttaa laadukkaita palveluita. AMKE pitää perusteltuna rajausta vähintään 20 000 työkäisen väestöpohjaan.

Työvoimakoulutukseen osallistuneiden työllisyys paranee keskimäärin 5-10 prosenttiyksikköä (Lähde PTT, Labore ja MDI). Työvoimaviranomaisen velvollisuus tarjota työvoimapalveluja koskee myös työvoimakoulutusta.

Esitys ei tuo muutosta tutkintoperusteiseen työvoimakoulutukseen. AMKE painottaa, että vaikuttavan ja tehokkaan tutkintoperusteisen työvoimakoulutuksen järjestäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä työvoimaviranomaisten ja koulutuksenjärjestäjien välillä.

AMKE kannattaa esitystä siitä, että kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennettaisiin vieraskielisyyden perusteella, lukuun ottamatta kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden kotoutumiskoulutusta. Tähän kunnille osoitettaisiin erillinen laskennallinen korvaus.

AMKE on huolissaan siitä, että työnhakijan osallistuminen palveluihin ei vähennä kunnan maksuosuutta työttömyysetuudesta. Tämä koskee ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömiä. Ei saa syntyä tilannetta, että pitkäaikaistyöttömiä ei ohjata palveluihin, koska työllistymisen todennäköisyyden arvioidaan olevan pieni.

Työllisyysasteen parantaminen edellyttää jatkossa muutoksia sosiaaliturvaan. Tällä hallituskaudella on aloitettu työ sosiaaliturvan uudistamiseksi. Ensi hallituskaudelle suunnitellun uudistuksen tulee tukea työllisyydenhoidoin tavoitteita.

AMKE pitää tarkoituksenmukaisena, että työvoimapalveluiden ohjauksessa ja valvonnassa valtiolla olisi kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta sekä työllisyyden edistämiseksi asetettaisiin hallituskausittain valtakunnalliset tavoitteet. Tämä lisäksi palveluiden tasalaatuisuutta, yhdenvertaisuutta ja yhteistä kehittämistä. AMKE korostaa, että valtakunnallinen ohjaus edellyttää yhtenäistä tietotuotantoa ja tietovarantoa päätöksenteon pohjaksi.

AMKE pitää tärkeänä, että hankkiessaan työvoimakoulutusta tai muuta palvelua palveluntuottajilta, kunnan tulee noudattaa julkisista hankinnoista annettua lakia.

AMKE painottaa, että hankintaosaaminen on kriittistä laadukkaiden työvoimapalveluiden varmistamiseksi. Elyt ovat viime vuosina kehittäneet hankintaosaamista yhdessä ammatillisen koulutuksenjärjestäjien kanssa. On tärkeää, että kunnat ja koulutuksenjärjestäjät tekevät myös jatkossa yhteistyötä alueellisesti ja valtakunnallisesti työvoimapalveluiden hankintaosaamisen kehittämiseksi. Valtion tulee tukea kuntien hankintaosaamisen kehittämistä.

AMKE pitää ongelmallisena esitykseen liittyvää työnhakuvelvollisuuden ja työhakukeskusteluiden ulottamista päätoimiseen työttömyysetuudella tuettuun opiskeluun (VN/144/2022). Velvollisuus tulisi rajata opintojen loppuvaiheeseen, jolloin se tukisi työllistymistä, mutta ei hidastaisi opintoja tarpeettomasti. Sama ongelma koskee työnhakukeskusteluihin osallistumista kolmen kuukauden välein. Nämä haitat korostuvat erityisesti aikuisten perusopetuksessa opiskelevilla. AMKE pitää ehdotusta, yksilöllisestä joustavuudesta huolimatta, opintojen suorittamista heikentävänä ja työllisyydenhoidon resurssien tehokasta käyttöä haittaavana toimenpiteenä. Työnhakukeskustelu työhakuvelvoitteen ohella tulisi rajata vain opintojen loppuvaiheeseen.

AMKE esittää toimintamallia, jossa lähtökohtaisesti kaikille työnhakijoille pitäisi saada toisen asteen tutkinto tai muu työllistävä koulutus kuten esimerkiksi hoiva-avustajan koulutus, jotta työllisyysastetta voidaan nostaa.

AMKE ehdottaa, että kotoutumiskoulutus siirretään uudistuksen yhteydessä OKM:n hallinnon alalle osaksi valionosuusjärjestelmää. Tämä parantaisi kotouttamiskoulutuksen laatua, saatavuutta ja tehokkuutta siirtyä työelämään ja jatko-opintoihin.

Uudistuksen toimeenpano ja seuranta

AMKE korostaa, että kuntien ja kuntayhtymien osaaminen työvoimaviranomaisen tehtäviin tulee varmistaa perehdytyksellä. Tämä koskee erityisesti niitä työvoimaviranomaisia, jotka eivät ole kuntakokeiluissa mukana. Myös palveluntarjoajat tulee perehdyttää uudistukseen. Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta korostuvat erityisesti kilpailutusosaaminen ja tutkintoperusteisen työvoimakoulutuksen toimeenpano.

KEHA –keskus tarjoaisi työvoimaviranomaisille neuvontapalvelua työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain ja työttömyysturvalain soveltamisessa uudistuksen siirtymäkauden ajan. Tärkeää olisi tarjota myös ammatillisen koulutuksen järjestäjille sekä työvoimaviranomaisille yhteistä perehdytystä, AMKE korostaa.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Lisätiedot: Veli-Matti Lamppu, veli-matti.lamppu@amke.fi, 050 344 2554